

26 - 24 ביולי 1972

יום אחד של חול

ערב צאת הכנסת לפגרה, הקצב בכנסת גובר תמיד. בשביל סיעה קטנה ולוחמת, הפועלת תמיד במתח גבוה, זוהי העונה להשגת שאיפות.

הנה מה עשתה סיעתנו ביום אחד, ה-25 ביולי: 8.50: ישיבת ועדת הפנים, בה נתקבלו הסיכומים בפרשת מלון "הריאט" בהרצופים. אחרי ירידת חריף, נתקבלה החלטה שהצבעתי נגדה. הצעתי חמש הצעות נגדיות. אחת מהן נתקבלה (לבנות מודל גדול של כל ירושלים, כדי שאפשר יהיה לבדוק בעתיד פרויקטים חדשים בצורה יעילה, בהשתתפות הציבור). הצעה שניה לא הועמדה להצבעה. בטענה שזה נושא חדש (גינורי השחתת הריצופים על-ידי קריית-האוניברסיטה) הועמדה להצבעה. שלוש הצעות הועמדו להצבעה ונפלו (לאסור את בניית המלון במקום זה, ולגנות את כל המוסדות שטיפלו בעניין, תוך הבעת הערכה לאדריכלים ותשלום פיצוי ליוזמים).

9.00: ועדת-הכנסת דחתה את העירעור של סיעתנו על החלטת הנשיאות בקשר עם דחיית ההצבעה על הצעת-החוק (של גרעון האזנר) לנישואין אדר-רחיים של פסול-יחיתון.

10.30: פתיחת ישיבת המליאה. חיים בר-לב עונה לשלוש שאילתות שלנו. על העלאת מחירים, ייבוא מלט גרוע, גפרורים המשחיתים את הבגדים.

שאלה נוספת: אורי אבנרי: איך בכל זאת מסביר כבוד השר את העובדה שנשרפו לי חמש חולצות מגפרורים ישראלים?

חיים בר-לב: אין היום חובה על יצרן-גפרורים לייצר על פי התקן הישראלי. היצרן, ביוזמתו, יכול לפנות למכון-התקנים ולבקש שתוצרתו תיבדק, ואם אמנם המימצאים מראים שהגפרורים הם ברמה מתאימה, הוא זוכה בתותקן. בעתיד נאפשר יצרן גפרורים רק לפי תקן. אבל כרגע זה לא כך. ואם חולצתיך יקרות לך, אני מציע שתקנה גפרורים שיש להם תותקן.

11.00: שרידה-תורה עונה למתווכחים על פעולות משרדו. בין השאר הוא תוקף בחריפות את סיעתנו, על כי טענתי בוויכוח שבחורי-הישיבה הם "פאראזיטים" ומשתמטים. בין השאר:

זרח ורזהפטיג: ...אבל חברה-הכנסת אבנרי, הפאראזיטים הקשה ביותר היא הרוחנית-הלאומית. מהי התרומה של שיכבת-אנשים ללאומיות היהודית, לייחוד היהודי?

אורי אבנרי: הדברים נאמרו על השירות בצה"ל. האם חיילי צה"ל הם פאראזיטים, או בחורי-הישיבה הם פאראזיטים?

זרח ורזהפטיג: חיילי צה"ל משתדלים להתקרב לתרבות היהודית המקורית. פאראזיטים הם אלה המתמיימים לפסול תרבות מקורית, ולא יוצרים תרבות אחרת, ונשארים בחלל ריק.

אבנרי: אלה הקימו את מדינת ישראל!

זרח ורזהפטיג: האם תרומתם לתרבות יהודית מקורית, לתיאטרון מקורי, למוסיקה יהודית, ספרות יהודית? כל שירי דודי מנוסי אינם תחליף לתרבות יהודית מקורית!

11.30: בתום הנאום, הצעתי מטעם סיעתנו הצעת-סיכום בת מישפט אחד: הכנסת קובעת שיש להגשים את הפרדת הדת מן המדינה. רק מי קונים הצביע עימי. מפ"ם ולי"ע הצביעו נגד.

12.15: ואם קצר שלנו בוויכוח על מישפטי היהודים כבריית-המועצות. בנאום זה תבעתי חופש-הגירה ליהודי ברית-המועצות. הצעתי לנצל את גירוש היועצים הסובייטיים במצריים לשם כינון יחסים טובים יותר עם ברית-המועצות, והערת שיעלינו לשמש דוגמה ביחסנו בעוד החלטה לאומית שלנו, גם בפרשת בירעם ואיקרית. הצבעתי בעד החלטה משותפת של כל הכנסת (מלבד רק"ח ומק"י) למען חופש העלייה.

14.30: אחרי הפסקה, עונה שרי-הסעד לשאלתה שלנו על הטיפול בחולים כרוניים.

15.00: שרי-המיטרה משיב לשאלתנו שלנו על שודר הבנקים, על טיזור כנופיות ה"ראמפים" שיש בשוק הסיטונאי בתל-אביב, ועל נסיבות הריגתו של משה מוסקאל בידי שוטר.

15.30: סגן שרי-האוצר משיב לשאלתנו שלנו על תקציבי הממשלה למען האקולוגיה, ועל הצורך לאסור את השימוש באותיות קטנות בפוליסות לכרי טוח (הוא הבטיח לדאוג לכך).

16.30: אחרי ששרי-התחבורה השיב לוויכוח על משרדו, שהתקיים בשעתו, הגשתי הצעת-סיכום של סיעתנו: להפעיל את האוטובוסים, הרכבת והתחבורה האווירית גם בשבתות; להעביר את מילדת הכבישים ממישרד-העבודה למישרד התחבורה, לבטל מיסים על אביזרי בטיחות ממוגני-אוויר, להתקין תוך שנה מוגני-אוויר בכל המוניות והאוטובוסים, להתיר חנייה במיגרשים ריקים ומדרכות מיותרות.

הצעתנו לא נתקבלה, אך הפעם לא נתקבלה גם הצעת-הסיכום של המערך. בעזרת קולנו, היא הופלה — והוויכוח נשאר ללא סיכום, זו הפעם הראשונה בתולדות הכנסת.

17.45: נאמתי בוויכוח על ייבוא אוטובוסים גרמניים. תמכתי בעמדת הממשלה, ופירטתי, בנאום של 20 דקות, את יחסי העקרוני בגרמניה: נגד הנאצים, ובעד הנוער האנטי-נאצי בגרמניה החדשה. הוויכוח היה חריף, ובסופו הצבעתי עם הממשלה.

18.15: קיבלתי מישלחת של תושבי בירעם, שבאו לבנין הכנסת, ויצאתי אל המפגינים.

21.15: ישיבת המליאה נסתיימה. בחדרי קיימו התייעצות סיעתית, בהשתתפות אמנון זיכרונאי ואלכס מסיס, לקביעת העקרונות לנאום שלנו על סקירת ראשי-הממשלה למחרת היום (ראה מיסגרת).

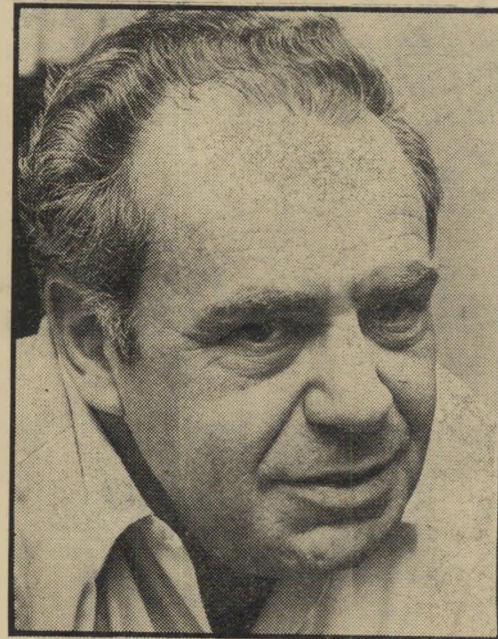
משך כל אותן שעות ארוכות, עבד אמנון זיכרונאי בחדר-הסיעה כדי לספק לי את התומר שהיה דרוש לפעולתי במליאה, לפנות למישרד-הממשלה בענייניהם של אזרחים שפנו אלינו. להשיב לפונים, ולהכין שאילת-תות דושות.

לוא רע בשביל סיעה, שיש לה מנדט אחד מבין 120 — לא כך?

אריין געזוגט

בכל עבודה יש הנאות קטנות. גם בעבודתנו המאור מצת הני"ל.

כאשר התנהל הוויכוח על מישרד-הפנים, ישיבתי באולם, בחברת 12 ח"כים. כמה דקות לפני שהגיע תורו לנאום, נכנס גם שמואל תמיר. הוא עלה לדוכן ופתח מייד בהתקפה מוחצת על חברי-הכנסת שאינם

שמואל תמיר

באים לישיבה. לא התאפקתי, ולשימחתם של הח"כים הנוכחים התפתח הדושיח הבא, שגם לרעמי-צחוק:

אורי אבנרי: אתה לא ישיבת כאן רבע שעה במשך כל היום? נכנסת לפני עשר דקות!

שמואל תמיר: לפני שבוע קבעתי למי אני מתייחס, ולמי אינני מתייחס באולם הזה!

אורי אבנרי: נכון, אתה לא מתייחס לאמת! שמואל תמיר: אמרת שאין לי ויכוח עם נציגי הפת"ח בבית הזה.

אבנרי: באמת, אמרת דבר שיררשם לדורות. תמיר: על כל פנים, מקובל על מרבית העם.

אורי אבנרי: ליתר דיוק, על 1.1% של העם, שאחת מייצג.

בעבור כמה דקות, כשהגיע תורי של נאום, חזרתי לכך בכמה מילים:

אורי אבנרי: ...אולי כדאי היה להעניק בכנסת

להלן נאומנו בוויכוח על סקירת ראש-הממשלה, שבה הגיבה לראשונה על גירוש היועצים הסובייטיים ממצריים ונאומי אל-סאדאת:

אורי אבנרי: יש רגעים בחיינו, שכולנו מרגישים שחל מפנה היסטורי. אפילו לא ידועים עדיין כל פרטי התהליך, כל התוצאות הנובעות ממנו — חשים אנחנו שדבר גדול נפל, ומבטע לערפל מסתמנת לעינינו מהות השינוי.

כך הרגשנו באותו יום גדול, לפני חמש שנים וחודשיים, כששמענו את הבשורה על ריכוז הצבא המצרי בסיני. כך הרגשנו 15 שנה לפני כן, כאשר נתבשרנו שהמלך פארוק גורש מארצו, וקבוצה של קצינים צעירים תפסה את השלטון.

הדבר הגדול שאירע השבוע הוא זה: נפלה המחיצה שהצצה בינינו ובין העם המצרי. איום הצבא הסובייטי הוסר. אנו מוצאים את עצמנו פנים אל פנים עם האומה המצרית.

אדוני היושב-ראש, הבה ונגסה, אף כי קשה הדבר, להבין לישיבתנו של עם זה, שכנו הגדול מדרום. הדור האחרון של מצרים גדד משחר ילדותו לשמע קריאה אחת: "אליג'א" — הפיניו.

מאז פלשו הבריטים לאלכסנדריה, בסוף המאה שעברה, מאז השתלטו על תעלת סואץ ועל מצריים כולה, היה זה החזון הלאומי הגדול של מצריים: לגרש את הכובש הזר, בשעה שמיטב בני עמנו הגו את רעיון לחיתנו הלאומית בארץ זו, הגו מיטב בני העם המצרי את רעיון השיחרור מרול זרים.

בשעה שאנחנו הפגנו בחוצות תל-אביב וירושלים למען "עליה חופשית — מדינה עברית", הפגינו גם אל עבר-אל-נאצר, אנוואר אל-סאדאת ובני דורם בחוצות קהיר ואלכסנדריה, כשבפיהם הסיסמה האחת והיחידה: "אליג'א" — הפיניו. סילוק הקצינים והחיילים והבסיסיים הזרים מעל אדמת המולדת.

מהפכת הקצינים הצעירים התחוללה בשיאו של מאבק זה, וצעדו הראשון של המישטר החדש היה להשיג הסכם עם הבריטים לפינויים הסופי מאיזור תעלת סואץ.

מה עשינו אחר-כך?

היתה זאת ההזדמנות הגדולה ביותר בדורנו לפתוח דף חדש בדברי ימי המרחב, בדברי ימי שני עמינו. יכולנו להתייצב לימין הדרישה הלאומית הצודקת של העם המצרי, ובכך להוכיח שמאבקנו בארץ זו הוא למען חירותנו ובטחוננו, ולא למען אינטרסים אימפריאליסטיים זרים. יכולנו להוכיח ששאיפתנו הלאומית הצודקת אינה נוגדת את השאיפה הלאומית של עמי ערב, אלא ששתייהן יכולות להשתלב יחד במיסגרת גדולה, משחררת ומלכדת.

מה עשתה ממשלת ישראל או? אמנם, ברגע הראשון, אחרי מהפכת מוחמד נאגיב, הציע דויד בן-גוריון במליצה דראמטית לטוס לקהיר. אולם היה זה דיבור ריק, כי בניגוריון וממשלתו לא הציעו דבר לעמיערב, שום רמז של פתרון לבעייה הפלסטינית ולחיסול בעיית הפליטים.

קריאה למשאיותנו, כשאין בצידה אף רמז של תוכנית-שלום סבירה, ותוך קביעת עובדות הנוגדות את השלום — אין זו קריאה לשלום, אלא תכסיס שד יחסי-יצבור. אז כמו היום.

ב-1954, ערב סיום המשא-ומתן המצרי-בריטי לפיי-נוי הכוחות הבריטיים ממצריים, פנתה ממשלת ישראל בגלוי אל בריטניה ותבעה שלא לפנות את בסיסה. כאשר הממשלה השמרנית בלונדון החליטה בכל זאת לחתום על ההסכם, פנתה ישראל אל המיעוט הריאקציוני המתמרד במפלגת השלטון הבריטית דאו, ותמכה בהתיקוממותו נגד החלטת הפיניו.

עסק הביש הגדול של קיץ 1954 צמח על רקע זה. התוצאה ההיסטורית היתה ברית בין תהום בין מצריים ובין ישראל, תהום שהולידה שתי מלחמות וחצי, והפעורה לרגלינו עד עצם היום.

פרס שנת על עזות-מצח, שלא לומר על חוצפה. אילו היה פרס כזה, הייתי עכשיו ממליץ לתת אותו לקודמי, חברה-הכנסת שמואל תמיר.

לאחר שנעדר מכל הישיבה הזאת, בא, נכנס לאולם עשר דקות לפני שהגיע תורו לנאום, קם ועולה על הדוכן ואומר: היכן כל חברי הביט, איך זה שסיעות שלמות נעלמות, מה זה פה? גומר נאומו, ויוצא החוצה, באידיש אמרים, "אריין געזוגט".

מכאן ששמואל תמיר נהנה מייחס מיוחד מצד כל הכתבים, בגלל דיעותיו הימניות הקיצוניות, לא דיווח אף עיתון אחד על חילופי-דברים אלה.

למען בירעם לא נחשה

במשך כל השבוע, עמדה לנגד עינינו מיצווה קדושה: להשמיע את זעקת עקורי בירעם ואיקרית. עשיתי זאת בכל הזדמנות — שלוש פעמים בשלושה ימים.

ההזדמנות הראשונה באה כשהשתתפתי בוויכוח השנתי על מישרד-הפנים. פתחתי במילים אלה:

אורי אבנרי: על כל ענייני הפנים של המדינה פרוש היום הצל הקודר של החלטת הממשלה מאתמול, שלא להחזיר את תושבי בירעם ואיקרית לכפריהם, מאז ימי המלכה איזבל, לא נעשתה נכלה כזאת בישראל.